

FM Niina Uusi-Seppä

nsmuus@utu.fi

ABSTRAKTI

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO, SUOJELU JA ARVOTTAMINEN

Kulttuuriympäristö käsitteenä on monitieteinen. Sitä voidaan määritellä biologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta tai kulttuurisesta näkökulmasta. Kulttuuriympäristöjen parissa työskenteleekin suuri joukko eri alojen ammattilaisia: rakennustutkijoita, arkkitehtejä, puutarhureita, hortonomeja, biologeja, metsänhoitajia, rakennusinsinöörejä, maanviljelijöitä. Yhä enenevässä määrin vastuuta ympäristönhoidosta siirretään myös kansalaisjärjestöille, joissa toimijoiden koulutustausta on vielä vaihtelevampi. Miten eri tavoin he arvioivat kulttuuriympäristöä ja sen arvoja? Puhuvatko rakennustutkijat ja biologit samasta asiasta, kun he keskustelevat perinnemaisemasta?

Kulttuuriympäristö kertoo monin tavoin ihmisen suhteesta ympäristöönsä eri aikoina. Siihen on jäänyt jälkiä niin elinkeinoista, asumisesta, uskomuksista kuin liikkumisestakin. Kulttuuriympäristön säilyminen edellyttää ihmisen jatkuvaa läsnäoloa. Ihminen puolestaan muuttaa koko ajan ympäristöään omien tarpeidensa mukaan. Nykyään maankäytön muutokset ovat nopeita ja jopa globaalit markkinat vaikuttavat meidän kulttuuriympäristöömme. Muutos kuuluu kulttuurimaisemaan, mutta miten määritellään se, kuinka paljon maisema saa muuttua ja kuka sen määrittelee? Miten ylipäätään voidaan suojella jotain alati muuttuvaa, joka on syntynyt ja myös elää ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa?

Työssäni rakennuskonservaattorina olen joutunut pohtimaan paljon kulttuurimaiseman suojeluun ja säilymiseen liittyviä käytännön ongelmia ja ristiriitoja. Suojelu ei vielä takaa kohteen säilymistä. Suojeluun myös suhtaudutaan usein kielteisesti, mikä johtuu yleensä väärinkäsityksistä ja ennakkoluuloista. Miten näitä ennakkoluuloja voitaisiin poistaa ja parantaa viranomaisten ja kansalaisten yhteistyötä? Miten parantaa antikvaarisen asiantuntijan ja kulttuurimaiseman käytännön hoidosta vastaavien tahojen välistä viestintää?

Rakennuksista ne autenttisimmat ja historiallisesti todistusvoimaisimmat ovat usein autiotaloja, jotka tulevat joka tapauksessa häviämään. Samalla maisemasta häviää merkittävä osa historiaamme: köyhän tilattoman väestön ja pienviljelijöiden historia. Kartanot ja suurtilat jäävät, nekin usein julkisiksi juhlatiloiksi muutettuna. Kulttuuriympäristön tulisi olla tasa-arvoinen ja kestävän kehityksen mukainen, mutta kenen näkökulmasta kulttuuriympäristön arvo määritellään? Yhdelle kulttuuriympäristö on esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, toiselle arkkitehtuuria ja kolmannelle perinnebiotooppi mielenkiintoisina kasveineen. Kulttuuriympäristöä koskevan tutkimuksen pitäisikin olla laaja-alaista ja monitieteistä, koska kokonaisuuden hallinta vaatii eri alojen asiantuntemusta. Vain siten voidaan löytää parhaat mahdolliset ratkaisut kulttuuriympäristön säilyttämiseksi.